

Ovfarakæti ræðumyndir

Oddagrein

VIT hava nú sett hol á eitt nýtt ár - eitt ár vcið stórum avbjóðingum bæði á sjógv og á landi - og í undirgrundini. Vit stríðast fyri at vinna rætt okkara yvir allari okkara undirgrund, og vit eru við at leggja lunnar undir eina móguliga komandi oljuvinnu. Hóast tú í mongum kann læra av royndunum hjá øðrum, so eru tað royndir og vitan í tínum egna umhvørvi, ið skulu vera karmurin og innihaldið í einum nýggjum útviklingi. Tað eru bert vit sjálvi, sum kunnu siga og gera av, hvussu menningin skal vera, hóast vit verða ávirkað av gongdini og avgerðunum aðrastaðni.

EIN tann størsta avbjóðingin í søgu okkara er ein komandi oljuvinnu. Tað eru tey, sum í ovfarakæti síggja fyri sær gull og grønar skógar. Og tað eru tey, sum seta upp ræðumyndir, har oljan tekur okkum av fótum.

Í blaðnum í gjár var samrøða við grønlandska landsstýrismannin. Eisini hann nemur við hesar spurningar. Hann heldur tað er skeiðt at gera tingini til antin ella - tað eigur at verða bæði og. Hvát siga so okkara egnu um komandi útvikling á oljuøkinum? Løgmaður og formaðurin í Oljuraðleggingarnevndini eru samdir við lögtinginum um, at vit skulu hava eina oljuvinnu, men teir mæla til varsemi. Partur av vinnuni heldur tað ganga ov seint og mæltir til at skunda undir útviklingin. Og í dag endurgeva vit so ein búskaparfrøðing, sum meira tekur upp eina ræðumynd av Føroyum sum framtíðar oljuland. Hann byggir hetta á, at samfelagið er so lítið og víðbreið, eitt nú hava vit ikki egnan valuta til at kunna mótvirka óhepnun avleiðingum í einum yvirupphitaðum búskapi. Hann ávarar eisini móti avleiðingunum fyri lonargongd, sethúsaprisir osfr. og at vit enda aftur í 80-unum og kanska tað, sum er tiggju ferðir verri - um kansa slag av politiskum skulu bestemma yvir oljupengunum.

AT øll hesi sjónarmið koma fram nú - ja í so góðari tíð, áðrenn nokkur olja sum heild er funnin, er tekin um, at vit hava eitt sunt samfelag hóast alt, tí netupp eitt opið og breitt orðaskifti er avgerandi fyri, hvussu okkara samfelag best kann laga seg til henda útvikling - uttan at tað skal missa seg sjálvt burtur í einum dansi um gullkálvin.

LATID okkum brúka myndina hjá grønlandska landsstýrismanninum um at tað skal ikki vera antin ella men bæði og - longu í orðaskiftinum. Hetta er týðningarmikið, tí hvørki svartkyggjarnir ella teir yvirpositivu eiga at vera við yvirlutan. Vit hava brúk fyri nakað frá báðum - spurningurin er bert at kunna stýra hesum. Netupp stýring er tí lykkaðari í framtíðar orðaskiftinum og tilrættaleggjini av hesi vinnu. Men sannast má, at tað er ikki við góðum tannabiti, at tú leggur til brots, tí ikki kann sigast, at stýringin hevur verið góð, tá tørvur var á tí ella at samstarvið var gott, tá brúk var fyri tí. Tað er tí greitt, at vit standa við nokrum fundamentalum trupulleikum longu nú, áðrenn spakin verður settur í. Og tað eru teir vit nú mugu til at skifta orð um. Tí er fyrilesturinn hjá Herman Oskarsyni eitt gott íkast til hetta neyðuga tjak. Og netupp tí gera vit eisini nógv burtur úr honum í dag og fara at fylgja honum upp. Júst uppfylgingin er eisini at meta sum sjálvt blóðrenslid í tí demokratiskum prosessini.

EFTIR okkara tykki hevði tað verið rætt nú at umhugsað eina víðkaða oljuraðleggingarnevnd ella eina aðra nevnd, ið umframt at arbeiða við tekniskum upp-gávum, eisini víðger aðrar spurningar í samfelagnum so sum mentan, livihátt, lívsvirði osfr. Latid okkum her gera nakað, sum aðrir ikki hava gjørt. Latid okkum lata dýrnar upp fyri fleiri av hesum liðum í samfelagnum, soleiðis at tilrættaleggjini av eini komandi oljuvinnu tá fer at verða myndað av øðrum enn bert serfrøðingum innan tær ymsu vísinda- ella fakdisiplinirnar. Ja hvi ikki ein Trónda Patursson, ein Jens Paula Heinesen ella eina Odvør Johansen, eina Joan Ziskason, ein Herman Oskarsen osfr. - fyri bert at nokur, ið eru við til at mynda samfelagið. Latid okkum fáa alt samfelagið upp í tjakið.

Sosialurin

og

Rættleiðing til Útvarp Føroya

Tá eg verði endurgivin í útvarpinum fyri at hava sagt, at tað var eingin alternativ figging til »Framtaksgrunnin«. Hetta er at venda tí, sum eg segði fullkomuliga á høvdið. Eg ringdi inn til útvarpið og spurdi, um eg ikki kundi fáa hetta rættað um kvöldið. Men tað vísti seg at vera sera ómøguligt, tí tað sum kom um kvöldið var lítið frægari.

Tað, sum eg legði stóran dent á, var at Framtaksgrunnurin hevði forkomið allari alternativari figging við sínar loysn saman við »Føroya Banka« av Føroya »Fiskavirking«. Tey virkir, sum eru uttanfyri Fiskavirking, koma nú at stríða eitt vónleyst stríð. Tað vil siga, at tey skulu konkurrera við almennan pening. Hetta eru 70-árin og 80-árin umaftur. Sigast má, at

teir, sum hildu Framtaksgrunnin vera eina kærkomna loysn, hava einki lært av 80-árunum. Soleiðis sum hesin grunnur hevur virkað higartil, hevur hann verið eitt haft um beinini á teimum, sum kundu hugsað sær at gjørt fløgur í føroyska fiskivinnu. Harafturat forðar grunnurin fremmandum kapitali at gera fløgur í Føroyum.

Hettar er ein snildur máti frá donsku stjórnini at niðurbinda føroyskt vinnulív uppá. Harafturat fortaldi Edmund Joensen lögmaður, at nú høvdu vit fingið heimastýri aftur, og helvin av hesum 200 milliónunum vóru ein forering frá donum. Men veruleikin er heilt ein annar. Í viðtøkunum fyri grunnin, sum eru á donskum stendur:

Kapital:

§ 3. Instituttets grundkapital udgør 2 mio. sum indbetales kontant med 1 mio. kr. frá henholdsvis den danske regering og fra færøsk side lån til instituttet på hver 99 mio.kr. Lånene er rente- og avdragsfri i 10 år efter stiftelsen jf. dog § 11.

Tað stendur í viðmerkingunum í uppskotinum frá landsstýrinum, at lánini skulu afturgjaldast ár 2004. So eg vænti, at hetta fer at roynast okkum føroyingum ein dýr gáva. Harafturat kemur soleiðis sum grunnurin arbeiðir, so sýgur hann mergin úr øllum kappingarføri í Føroyum.

Ut frá hesi samfæring atkvøddi eg ikki fyri »Framtaksgrunnin« 22. des. 1994. Tað vóru 26 fyri av 32 tingmonnum. Um eg minnst rætt, so segði Sverri Hansen, at avtalan við Føroya Fiskavirking var undirskrivað 22. des. 1996. Teir sum atkvøddu kunnu takka sær sjálvum fyri støðuna í dag.

Heini O. Heinesen,
løgtingsmaður

Spurningar sum Framtaksgrunnurin ikki svarar

Í vikuni hevur Framtaksgrunnurin sent út eitt tíðindaskriv, sum skal vera eitt aftursvar til tað orðaskifti, sum hevur verið um grunnin seinastu tíðina. Niðurstøðan hjá Framtaksgrunninum er í stuttum, at »uttan mun til hvat onnur siga so hava vit rætt«. Og tað verður als ikki nortíð við tey týðandi ívamá, sum eru komin undan kavi í hesum orðaskifti.

Men fólkid í Føroyum, og teir politikarar sum umboda tað kunnu ikki finna seg í, at tað ikki skal kunna bera til at fáa grundgevingar avgerðina um at bjarga Fiskavirking.

Nókur av teimum málum, har almenningurin má hava krav uppá nærri frágreiðing eru:

Ivamá nr. 1: Sammetingin sum var ein villileiðing.

Í tíðindaskrivinum undan jólam varð, metir Framtaksgrunnurin, at úrslitið hjá Føroya Fiskavirking var munandi betri »enn sundurliðuðu fiskivinnuni á landi undan Føroya Fiskavirking«. »Prógvið« fyri hesum er ein sammeting av roknskapinum hjá Fiskavirking fyri 1995 við roknskapin hjá samlaðu flakavirkjunum fyri 1988. Tann sum hevur

minstu hylling á hesum viðurskiptum veit, at ein slik sammeting er púra einki verd. Hetta hava sovel eg sum Kjartan Hoydal víst á í blóðunum. Her skal bert verða endurtikið eitt dømi: Í útrokningini av hallinum hjá virkjunum í 1988 verður innroknað studningurin úr ráfiskagrundinum, sum als ikki ávirkaði roknskaparúrslitið hjá virkjunum. Men í uppgerðini yvir hvussu »væl« tað hevur gingist hjá Fiskavirking í 1995 verður als ikki tikin hædd fyri tí studningi, sum er beinleiðis latin til Fiskavirking fyri innfluttan fisk. Hetta gevur ein skeivleika í sammetingini uppá langt omanfyri 100 mill. kr.

Hóast hesi okkara sjónarmið eru væl undirbygd hevur Framtaksgrunnurin valt at lást sum um tey als ikki eru sett fram.

Ivamá nr. 2: Hvør gjordi kanningarnar?

Í tí fyrsta tíðindaskrivinum verður sagt, at »drúgar kanningar av útlendskum og føroyskum serfrøðingum visa, at tað er neyðugt við samskipan av virkjunum... skal lónandi vinna fás burturúr«. Hetta ljóðar jú sera professionelt. Og at nýttu serfrøðingarnir eru »útlendskir« skuldi givið trygd

fyri, at eingin ivi var um habilitetini hjá ráðgevarunum hjá Framtaksgrunninum. A tí fundi sum samgongutingmenn høvdu við Framtaksgrunnin fekt upplýst, at talan var um tryggjar kanningar. Ein var føroysk, men formaðurin noktaði at

upplýsa hvør ið stóð fyri hesi kanning. Onnur av teimum »útlendsku« vóru gjørdar av Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk. Og hin var gjørd av grannskoðarafyrirtekni KPMG F. Jespersen. Á

NÝTT • NÝTT • NÝTT

BEITUHÚKAR í ymskum støddum við rustfríum svøvlum. Hava eisini 5 og 7 punds LODD. Tilboð verða givin.

Vinarliga ringið tlf. 75259